

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

JAARVERSLAGEN 2003 EWDD: SPECIALE AANDACHT VOOR JONGEREN

Groeiende bezorgdheid omtrent overmatig drank- en drugsgebruik onder jongeren en kwetsbaren

(22.10.2003 LISSABON/**EMBARGO 10.00 UUR CET**) Er is een groeiende bezorgdheid in Europa over de toename van overmatig drank- en drugsgebruik door een kleine maar significante groep kwetsbare jonge mensen.

De huidige complexe en wisselende patronen van het middelengebruik stellen de beleidsmakers voor een groeiende uitdaging. Jonge mensen hebben nu toegang tot een groter aantal middelen en gebruiken deze in toenemende mate in combinatie met alcohol.

Deze kwesties worden onder de loep genomen in de *Jaarverslagen* over de stand van de drugsproblematiek in de **15 EU-lidstaten** en **Noorwegen** en de **13 toetredende en kandidaat-lidstaten van de EU** ⁽¹⁾, die vandaag in **Straatsburg** door het in Lissabon gevestigde **EU-drugsagentschap (EWDD)** gepresenteerd worden. In beide verslagen wordt speciale aandacht besteed aan jongeren en komen voor het eerst zowel het gebruik van alcohol als illegale drugs uitgebreid aan de orde.

Georges Estievenart, directeur van het EWDD, zei vandaag in een tijdens de presentatie gehouden toespraak: "Het drugsgebruik onder jongeren is de laatste 10 jaar in alle **15 EU-lidstaten** gestaag toegenomen. Al zijn er in enkele West-Europese landen tekenen van stabilisatie onder de grote groep doorsnee jongeren, zijn er geen aanwijzingen voor een sterke algemene vermindering, met name in de grootste risicogroepen".

Hij voegde hieraan toe: "De **EU** zal hard moeten werken om de doelstelling van haar actieplan voor drugs te halen – het sterk terugdringen van het drugsgebruik van jongeren onder de 18 per 2004. Meer investeren in preventie onder diegenen waarvan we weten dat zij het kwetsbaarst zijn en die het meest intensief drugs en alcohol gebruiken is een van de mogelijke maatregelen".

In de **10 Midden- en Oost-Europese landen (MOEL)** nam aan het eind van de jaren negentig het "ooit gebruik" (minimaal één keer geprobeerd) van alcohol en illegale drugs toe. In enkele van deze landen is het aantal jonge mensen dat heroïne, ecstasy en stimulerende middelen gebruikt, in vergelijking met de **EU**, bijzonder groot en in de regio is het risico van ernstige problemen alom aanwezig. Deze landen herkennen de noodzaak van preventie en ontwikkelen nu school-, specifieke groeps- en gemeenschapsprogramma's.

In de **EU** bedroeg het totale aantal sterfgevallen gerelateerd aan drugsgebruik in de groep jongeren onder de 20 jaar tijdens de afgelopen tien jaar 3 103, waarbij een gestage toename viel te constateren, van 161 in 1990 naar 349 in 2000. Desbetreffende cijfers over de **MOEL** zijn niet beschikbaar.

Alcohol: een groot gevaar voor jongeren

In de **EU** en in de **MOEL** is alcohol het geestverruimende middel dat het meest door jonge mensen wordt gebruikt en het mag niet ontbreken in analyses van de gezondheids en sociale gevolgen van hun middelengebruik. Uit in de **EU** onder 15- en 16-jarige scholieren gehouden onderzoeken blijkt dat tussen 36%

(**Portugal**) en 89% (**Denemarken**) van hen ooit wel eens dronken is geweest. Aan het eind van de jaren negentig meldden met name **Ierland** (van 47% naar 57%) en **Noorwegen** (van 37% naar 50%) een toename van overmatig drankgebruik ("binge drinking") – vijf of meer consumpties achter elkaar in de voorafgaande 30 dagen. Ter vergelijking: het hoogste percentage jongeren die ten minste één maal cannabis hebben geprobeerd, was 35% (**Frankrijk**) en betrof dezelfde leeftijdsgroep en dezelfde periode. In alle **MOEL**, waar de naleving van wetgeving bedoeld om jongeren te beschermen vaak niet consequent wordt afgedwongen, is het alcoholgebruik wijdverspreid. In bijna alle **10 landen** geeft zo'n twee derde van de 15- en 16-jarigen toe ten minste een keer dronken te zijn geweest. In ten minste zes van deze landen steeg tussen 1995 en 1999 het aantal zogenaamde "ervaren drinkers" – dat wil zeggen personen die 40 of meer malen in hun leven alcohol hebben gedronken. Zo steeg het percentage in de **Tsjechische Republiek** van 22% naar 41% en in **Polen** van 18% naar 26%.

De mate waarin jongeren dronkenschap afkeuren varieert in de **EU** aanzienlijk – over het algemeen zijn deze percentages het hoogst in het zuiden en het laagst in het noorden. Bijna 80% van de jonge **Italianen** keurt dergelijk gedrag af, tegen 32% in **Denemarken**. Afkeuring van andere drugs varieert minder – zo schommelt het aantal 15- en 16-jarigen dat het gebruik van ecstasy afkeurt tussen 71% in **Griekenland** en 90% in **Denemarken**. In de **MOEL** variëren de cijfers voor afkeuring van dronkenschap van minder dan 49% in de **Tsjechische Republiek** tot 70% en meer in **Estland, Hongarije, Letland, Litouwen** en **Slovenië**.

Jongens hebben tendens om gemakkelijker drugs en alcohol te gebruiken dan meisjes. Maar het verschil tussen de seksen wordt kleiner. Meisjes gebruiken eerder kalmerende middelen en sedativa zonder recept of alcohol in combinatie met "pillen".

Vaak vergeten: oplosmiddelen

Een probleem dat vaak over het hoofd wordt gezien, maar grote gevolgen voor de volksgezondheid heeft, is het gebruik van oplos- en inhaleermiddelen, zo waarschuwt het **EWDD**.

In de **EU** worden deze middelen, na alcohol en cannabis, door 15- en 16-jarigen het meest gebruikt. Het hoogste gebruik wordt gemeld in **Ierland** (22%), het **VK** (15%), **Griekenland** (14%) en **Frankrijk** (11%). In **Portugal** ligt dit het laagst (3%). In een aantal **MOEL** wijst casuïstiek in de richting van aanzienlijke problemen op het gebied van gebruik van oplosmiddelen.

Alleen al in het **VK** werden tussen 1983 en 2000 1 700 sterfgevallen onder jongeren als gevolg van gebruik van deze middelen gemeld. Hieruit blijkt dat, hoewel sterfgevallen in verband met ecstasy en andere gecontroleerde drugs altijd veel aandacht krijgen, het gebruik van oplosmiddelen wel eens een groter acuut gezondheidsrisico voor jongeren zou kunnen vormen.

Veranderende patronen in cannabisgebruik

Cannabis blijft de door jongeren meest gebruikte verboden drug in Europa, hoewel de cijfers zeer uiteenlopen. In een aantal **EU-lidstaten** en de **Tsjechische Republiek** heeft ongeveer één derde van de 15- en 16-jarigen de drug ten minste één maal geprobeerd. In **Denemarken** bedraagt het cijfer 24%, in **Nederland** 28%, in **Spanje** 30%, in **Ierland** (32%) en in het **VK, Frankrijk** en de **Tsjechische Republiek** 35%. Andere landen melden veel lagere cijfers – **Portugal** (8%), **Zweden** (8%), **Griekenland** (9%) en **Finland** (10%).

In landen met hoge percentages voor cannabisgebruik, lijken de ontwikkelingen naar elkaar toe te groeien. In landen met lagere percentages is het beeld echter minder duidelijk. In landen met een hoog percentage voor "ooit-gebruik" door 15- en 16-jarigen – **Ierland, Nederland** en het **VK** – valt een stabilisering of lichte daling van de schattingen waar te nemen. Dit zou kunnen worden verklaard uit het feit dat het gebruik een verzadigingspunt heeft bereikt.

De mogelijkheid dat jongeren gaan experimenteren met cannabis neemt met de leeftijd sterk toe. Uit de cijfers voor 2001 blijkt dat in **Frankrijk** het aantal jongens dat cannabis gebruikt tussen de leeftijd van 13 en 18 jaar verdrievoudigt: van 13,8% op 13-jarige leeftijd naar 55,7% met 18 jaar. Jongens blijken ook sterker dan meisjes

geneigd te zijn tot intensief cannabisgebruik. Zo gebruikt 13,3% van de **Franse** jongens en 3,6% van de meisjes deze drug veelvuldig.

Alhoewel in 2001 jongeren onder de 20 minder dan 10% van alle cliënten van gespecialiseerde drugsbehandelingscentra in de **EU** uitmaakten, noemde de helft van hen cannabis als hun grootste probleemdrug.

Andere illegale drugs: een gemengd beeld

Het gebruik van ecstasy en amfetamine blijft in enkele specifieke groepen, zoals partygangers, intensief. Volgens het vandaag gepresenteerde verslag zijn er echter geen aanwijzingen voor een dramatische toename van het gebruik in de **EU**. Waar het gebruik van ecstasy in 1995 hoog was – in **Ierland, Italië** en het **VK** – wordt nu enige terugloop geconstateerd. Daarentegen stijgt het gebruik in landen waar dit laag was – in **Denemarken, Portugal, Finland, Noorwegen** en in de **MOEL**. Het “ooit-gebruik” onder 15- en 16-jarigen blijkt betrekkelijk hoog te zijn in **Letland** (6%), de **Tsjechische Republiek, Litouwen** en **Slovenië** (4%).

Het komt betrekkelijk weinig voor dat scholieren experimenteren met cocaïne en heroïne. In de **EU** gaat het hier meestal om minder dan 2%; een cijfer weliswaar hoger in de **MOEL** en dat in **Litouwen** het hoogste is met 4,1%. Het percentage is echter hoger onder kwetsbare groepen zoals jonge delinquenten, jongeren die van school zijn gestuurd en dakloze jongeren, die allemaal vaak slecht vertegenwoordigd zijn in de gegevens van de scholieren onderzoeken. Bijna alle **EU**-lidstaten maken melding van hun bezorgdheid over een mogelijke groei van de cocaïne- en de base/crack cocaïne markt voor jonge probleemgebruikers, hoewel de schattingen van het gebruik laag blijven.

Inspelen op de uiteenlopende behoeften van jongeren

Algemeen wordt meer en meer erkend dat drugs- en alcoholproblemen met elkaar verweven zijn en dat patronen van drugsgebruik onder jonge mensen meer uiteenlopend zijn geworden. **EU**-landen investeren niet alleen in algemene drugspreventieactiviteiten in scholen en specifieke groepen, maar beginnen ook projecten te stimuleren voor degenen die het kwetsbaarst zijn voor drugs- en alcoholproblemen. Deze projecten beogen problemen in verband met middelengebruik te voorkomen door het zelfrespect en probleemoplossend vermogen van deze mensen te vergroten en door ze te leren op effectieve wijze om te gaan met risicosituaties, zoals het wonen in een omgeving waar drugs worden gebruikt. In de **MOEL** zijn dit soort initiatieven nog zeldzaam.

Prevalentie van drugs onder jongeren is meestal hoger in bepaalde locaties, zoals achterstandswijken van binnensteden. **Ierland, Portugal** en het **VK** zijn de enige **EU**-lidstaten die bijzonder gedepriveerde sociale groepen in kaart hebben gebracht en speciale, intensieve preventieprogramma's aanbieden. **Duitsland, Oostenrijk** en **Noorwegen** hebben programma's geëvalueerd met behulp waarvan leraren kunnen vaststellen welke leerlingen drugs gebruiken en hoe ze te helpen. In **Ierland** en het **VK** is succes geboekt met gerichte acties om scholieren van drugs weg te houden. Andere programma's in deze twee landen en in **Spanje** en **Portugal** zijn speciaal bestemd voor jongeren die van school zijn weggestuurd. Uit evaluaties blijkt dat dergelijke acties resultaat opleveren, als ze op het juiste moment en voldoende intensief worden uitgevoerd. In **Duitsland, Finland** en het **VK** zijn specifieke programma's voor jonge delinquenten ontwikkeld, waarmee het aantal recidieven lijkt te verminderen. Preventie-initiatieven die o.a. in **Spanje, Frankrijk** en **Nederland** worden ontplooid en die zijn gericht op kwetsbare recreatieve drugsgebruikers in partysettings doen vaak een beroep op leeftijdgenoten en bieden informatie en adequate steun. Telefonische “hotlines” en websites vormen hier in een aantal gevallen soms een aanvulling, ofschoon uit onderzoek blijkt dat informatie gemakkelijker wordt geaccepteerd wanneer die in persoonlijke contacten wordt verstrekt.

Marcel Reimen, Voorzitter van de Raad van Bestuur van het EWDD, zei vandaag: “Problematisch gebruik van middelen is vaak geconcentreerd in specifieke groepen en lokale gemeenschappen”. We moeten ervoor waken dat we dit feit bij de bestudering van het algehele nationale en Europese beeld niet veronachtzamen en ervoor zorgen dat we ons richten op degenen die het het hardst nodig hebben”.

Wenken voor de redactie

(¹) Het hoofdstuk over jongeren in dit verslag bestrijkt uitsluitend de 10 Midden – en Oost-Europese landen (MOEL).

- **Jaarverslag 2003: stand van de drugsproblematiek in de Europese Unie en Noorwegen** (beschikbaar in de 11 EU-talen en in het Noors op <http://annualreport.emcdda.eu.int>). Zie de speciale rubrieken over **Gebruik van alcohol en drugs onder jonge mensen; sociale uitsluiting en integratie; en overheidsbestedingen om de vraag naar drugs terug te dringen** (Hoofdstuk 3).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European Union** (Jaarverslag 2003: stand van de drugsproblematiek in de toetredende en kandidaat-lidstaten verkrijgbaar in het Engels op <http://candidates.emcdda.eu.int>). Zie de speciale rubrieken over: **Gebruik van alcohol en drugs onder jonge mensen; drugsgerelateerde infectieziekten en nationale drugsstrategieën** (Hoofdstuk 2–4).
- **Bronnen** van deze speciale rubrieken over jongeren zijn o.a. nationale Reitox-verslagen 2002; Europese studie naar de consumptie van alcohol en andere drugs op school/ESPAD (1995 en 1996); gepubliceerd en *ad hoc* onderzoeksmateriaal; en overheidspublicaties over drugs- en alcoholgebruik onder jongeren (tot 2003).
- **Persberichten** kunnen worden gedownload van http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm
- Van 30–31 oktober vindt in Malaga een **Europese conferentie over drugsgebruik onder jongeren** (Drug use among young people) plaats (voor verdere informatie zie <http://www.emcdda.eu.int>). Tijdens deze conferentie zal het **EWDD** beleidsinformatie presenteren over met name het drugsgebruik van kwetsbare jongeren (<http://www.emcdda.eu.int/infopoint/publications/focus.shtml>).